



**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Lib. III. Decretalium. In quo agitur De Rebus, quae in iudicium devenire solent, cujusmodi sunt, de vita et moribus Clericorum, ...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1708

§. 3. De decimis Novalium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73045](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73045)

cium; constat ex c. *Ex parte*. 21. *h. t.* ubi Clemens III. pro Canonicis decidit, ut illis de omnibus prædiorum fructibus decimæ absque diminutione persolvantur, licet diversis anni partibus in eodem horro, vel agro semina sparfa fuerint.

2591 Quæstio altera est, cui debeantur decimæ personales? *R.* si alicubi adhuc sint in usu, deberi Ecclesiæ, in qua quis Sacramenta percipit; seu percipere debet; nec enim parochianus à qualibet Ecclesia recipere potest Sacramenta, quæ propriè spectant ad jus parochiale, v. g. recipere baptismum, viaticum, extremam unctionem, celebrare matrimonium, &c. Probat ex c. *Ad Apostolica*. 20. *h. t.* ubi Lucius III. Archiepiscopo Strigoniensi rescribit, æquum esse, ut illi Ecclesiæ decimæ personales reddantur à Parochianis, in qua percipiunt Sacramenta, decimæ verò messium, vel fructuum arborum, si coluerunt in alia Parochia, quàm in ea, in qua habitant, Episcopus eligat in hoc casu, quod per consuetudinem ibidem noverit observatum. Ratio etiam est, quia decimæ personales non sunt onus reale, sed merè personale, ergo à persona debentur illi Ecclesiæ, vel Rectori ejusdem, qui Sacramenta, & alia spiritualia ministrat, & à quo aliquis illa accipit; cum decimæ dentur in sustentationem illorum, qui ex officio spiritualia ministrant. Confirmari hoc potest ex 16. *q. 1. c. de decimis*. 45. ibi: *decimæ à plebibus, ubi sancta baptisnata dantur, dari debere, c. questi. 46. ead. ibi: familie eorum ibi dent decimæ, ubi infantes eorum baptizantur, & per totum anni circulum Missas audiunt, quod idem videri potest c. statuimus. 55. & c. in sacris. 56. ead. caus. & questi.*

2592 Quia verò in c. *Ad Apostolica, relato num. preced.* dictus Archiepiscopus Strigoniensis in ordine ad decimæ prædiales (quando prædia sita sunt in diversa parochia ab illa, in qua dominus illorum habitat) jubetur attendere consuetudinem diu obtentam (prout idem etiam habetur in c. *Cum sunt*. 18. *h. t.*) ideo, quamvis decimæ prædiales regulariter solvi debeant Ecclesiæ, intra cujus fines sita sunt; & personales, in qua Colonus recipit Sacramenta: si tamen quoad præ-

Tom. III.

diales sit consuetudo diu obtenta, ut etiam illa solvantur Ecclesiæ, in qua Colonus divina percipit, licet prædia intra fines alterius Ecclesiæ sita sint, consuetudo tenenda est; si tamen essent planè in alio Episcopatu, attendenda quidem in hoc foret consuetudo, sed non æquè facile, sicut si colonus, & prædia essent in diversis parochiis sub uno Episcopo; rationem dat textus: *quia difficile nimis videtur, ut una Ecclesia in Episcopatu alterius recipiat decimæ: cum ex hoc Episcopatum fines confundi non immerito viderentur.*

Dices: ex cit. canonibus habetur, etiam Ecclesiæ baptismali solvendas esse decimæ prædiales; at non omnis baptismalis est Parochialis; ergo etiam Ecclesiæ non Parochiali solvendæ sunt decimæ prædiales, licet tantum baptismalis sit. *R.* cum regulariter Ecclesia baptismalis etiam sit parochialis, ibi per baptismalem intelligi parochialem; & ideo in jure canonico sæpius Ecclesia parochialis, nomine baptismalis intelligitur. Si tamen aliqua Ecclesia foret *baptismalis tantum*, & constaret, ei etiam certa esse prædia pro decimis assignata legitime, vel alio jure (foundationis, conventionis, &c.) competere, in eo conservanda esset.

§. 3.

De decimis Novalium.

Suppon. 1. quòd *Novale*, seu nova-
lis ager dicatur à *novando*; & apud
Servium, aliosque Grammaticos, esse
arvum tunc primum ad sementem pro-
scissum; seu, sylvam, quæ arboribus
extirpatis ad cultum apta redditur. A-
pud Juristas, ut sumitur L. *Sylva. §. no-
valis. ff. de Verb. signif. est terra pro-
scissa, quæ per annum cessat*; seu est
ager, qui alternis annis seritur. Apud
Canonistas, & Notarios Romani Ponti-
ficis c. *quid per novale*, de V. S. dicitur
ager *de novo ad agriculturam redac-
tus, de quo non extat memoria, quod
aliquando cultus fuisset*. Hinc *Novalis*
appellatione venit terra de novo ad
culturam redacta, cujus non extat me-
moriam, quòd culta fuisset; ita ex c. *cit.*
Efff Mascard.

Mascard. de probat. conclus. 1106. Canis. tract. de decimis, c. 11. num. 1. Lamburini. de jure Abbat. D. 15. q. 18. num. 6. & Tusch. tom. 5. lit. N. conclus. 114. num. 2. ubi affirmat, quod si ager unus pro parte fuit cultivatus, & maximè pro majori parte, non possit dici *novale*, licet quoad partem non extet memoria hominum, quod fuerit cultus.

2595 Ex hoc habetur, tria requiri ad *Novale* propriè dictum; primò, quod terra, sive locus ille noviter fuerit redactus ad culturam; secundò, quod locus talis ab hominum memoria non fuerit cultus, neque inhabitatus, ut addit Hostiens. c. 21. in fine; tertio, quod Ecclesia Parochialis nullos, vel modicos solum fructus ex tali tertia prius perceperit: nam si maguos proventus decimarum nomine prius percepit, v. g. ex pascuis, sylvis, vel domibus, quæ postea in agrum sunt redacta, non censetur talis terra, vel locus *Novale*, in ordine ad privilegium solvendi decimas; quibus præmissis:

2596 De hac quæstione agi in c. *quoniam*. 13. h. t. ubi Pontifex consultus ab Episcopo Brixienti, quid de decimis *Novalium* in sua diocesi sit statuendum? respondit, si terræ, quæ arabiles sunt, intra certam Parochiam fuerint, ut decimas earum (suâ parte retentâ) Ecclesiæ parochiali faciat assignari, alioqui ipsas secundum discretionem à Deo datam alteri Ecclesiæ deputer, vel ad opus suum retineat.

2597 Ex hoc deducitur, 1. decimas *Novalium* deberi parochiali Ecclesiæ, intra cujus fines ea *Novalia* existunt, intellige secluso privilegio, præscriptione, consuetudine, vel alio titulo, vi cuius alteri debeantur; si autem *Novalia* intra duas Parochias, ut utriusque limites attingant, ad utramque pertinebunt, juxta proportionem spatii, quod in hac, vel alia parochia accipiunt; si verò nulli appareant limites Parochiarum, tum Episcopus illas dividet, prout idoneum putarit, aut ipse pro mensa Episcopali retinebit, qui videtur sensus, ut colligitur ex cit. c. *quoniam*, sub finem. Deducitur, 2. licet alia decimæ ejusdem Parochiæ ab alia Ecclesiâ præscriptæ sint, nihilominus Parocho

deberi decimas *Novalium*, juxta c. *Cum contingat h. t.* præscriptio enim sine possessione, vel quasi, non procedit, c. 3. de reg. jur. & L. *Sine possessione. ff. de usucapionib.* & tantum quis præscribit, quantum quis possidet, L. *qui fundum. §. 1. ff. pro emptore*: sed *novalis* ager quoad jus decimandi possessus nunquam fuit, cum non esset cultus; manet igitur jus *Novalium* Parocho semper saluum.

Quæres, an, si Laico jus decimandi concedatur in feudum, id etiam extendatur ad decimas *novalium*? R. quod non exc. *Tua. 25. §. ne occasione*, ibi: ne occasione decimationis antiquæ (licet in feudum decimæ sint concessæ) sunt decimæ *novalium* usurpandæ, cum in talibus non sit extendenda licentia, sed potius restringenda; & ita tradit Moneta de decimis, c. 4. num. 66. ubi dicit similem textum in c. 2. §. 2. h. t. in 6. Suarez tom. 1. de Relig. tr. 2. l. 1. de decimis, c. 2. num. 9. & c. 34. num. 4.

Quæres, 2. an privilegium de non solvendis decimis extendatur etiam ad *Novalia*? R. privilegium alicui absolute concessum, quod non teneatur solvere decimam ex propriis prædiis, extendi etiam ad *Novalia* coli cœpta, seu facta post acceptum privilegium, ita Suarez cit. l. 1. c. 19. à num. 4. Zoësius h. t. num. 541. & alii; colligitur, 1. ex c. *Ex parte*. 10. h. t. ex quo DD. communiter deducunt hanc regulam, quod Religiosi omnes privilegio in jure scripto à solutione decimarum de *novalibus*, quæ propriis manibus, seu sumptibus excolunt, exempti sint; sic Rebuffus, Moneta, & alii, quos citat & sequitur Barbosa in dict. c. 10. à num. 5. referens particularem Religionem, & eorum in hoc privilegia. Quoniam autem, quando conceditur privilegium hoc, ne Regulares teneantur solvere decimam *laborum suorum*, seu *de laboribus suis*, quidam istud verbum *de laboribus suis* exponebant, acsi diceretur *de Novalibus* suis, non autem de cœteris prædiis, quæ ipsi suis manibus, vel sumptibus colunt; Honorius III. (ut habetur in c. *ad audientiam*. 12. h. t. ibi: *asserunt, quod pro laboribus novalia intelligi debeant*) man-

mandavit, ne hoc fieri permittatur; nam, si intelligeremus, inquit, tantummodo de Novalibus, ubi ponimus de laboribus, de novalibus poneremus; clarius etiam habetur c. Ex parte. 27. eod. ubi Innocentius III. scribens ad Abbatem S. Columbae Senonen: cum tibi, quod majus est, sit concessum, ut videlicet decimas de laboribus terrae parochiarum tuarum, cum integritate percipias, de novalibus eas exigere satis potes: quia ubi majus conceditur, minus concessum esse videtur.

2600 Dixi: privilegium de non solvendis decimis ex propriis praediis, extendi etiam ad novalia, si quis ea colat propriis manibus, vel sumptibus; sed ex hoc quaestio. 3. est, an, si quis sive Clericus, sive Laicus habeat privilegium colligendi decimas ex praediis pertinentibus ad aliam Ecclesiam, privilegium pariter extendatur ad novalia intra fines talis Ecclesiae, primum nata post obtentum privilegium? videtur affirmandum ex dicto c. Ex parte. 27. h. t. relato in fine praeced. numeri, ubi Pontifex clarè videtur innuere, si cui ex privilegio licet colligere decimas antiquas in aliqua Ecclesia, à fortiori licere etiam novales; sed contrarium dicendum est, cum Covarr. l. 1. resolut. c. 17. num. 13. Suarez cit. h. t. c. 23. à num. 5. & aliis. Nam tale privilegium, salvà verborum proprietate, restringi potest ad praedia prius culta; & cum deroget juri communi, quod est in favorem Ecclesiarum; intra quarum fines praedia existunt, intelligi debet de jure decimarum, in ordine ad praedia, sive fundos jam affectos onere pendendi decimas; nedispositio restringens jus commune ultra verborum proprietatem extendatur; excipe, nisi privilegium mentionem faciat de quibuscunque praediis, etiam deinceps nascituris.

2601 Ad id, quod opponitur ex c. 27. R. verum sensum illius c. (ut patet ex integra ipsius lectione apud Rebuffum) esse hunc, quod Abbas ille duo proposuerit Pontifici. 1. ut impetraret antiquum jus decimarum in Parochiis illis sibi, & Monasterio subiectis restitui; 2. ut declararet Pontifex in illa speciali concessione, etiam jus percipiendi decimas ex Novalibus

Tom. III.

bus sibi, & Monasterio restitutum esse: & ad hoc respondit Pontifex, frustra hoc peti, eò quòd decimae Novalium jure communi ad ipsum Abbatem, ac Monasterium pertinebant: imò nunquam ablatae fuerunt, quandoquidem in illa speciali concessione ab Episcopo alteri facta, percipiendi decimas in alienis Parochiis, decimae Novalium non fuerunt comprehensae; cum enim talis concessio cedat in praedictum Ecclesiae parochialis, cui de jure communi competit jus decimarum, ideo non comprehenduntur in illa decimae Novalium. Quare cum Abbati concessum fuerit, quod majus est, vel potius restitutum, (videlicet jus percipiendi decimas, quod jure communi ipsi Abbati, & Monasterio competeat ratione Parochiarum incorporatarum) sed speciali jure; sive concessione Episcopi Abbati, & Monasterio ademptum fuerat: multò magis concessum censetur, quod minus & facilius est, videlicet jus percipiendi decimas Novalium, quod ei nunquam ablatum fuit, per specialem illam concessionem Episcopi: sed jure communi ad Parochias etiam spectat; quo habetur istud c. non esse nobis contrarium; cum agat de decimis Novalium non alienae Ecclesiae, sed incorporatae Monasterio.

Quaestio 4. est, qualiter intelligi debeat privilegium percipiendi decimas etiam novales, habenti jus percipiendi antiquas in certo loco concessum? R. de hoc agi in c. Statuto. 2. h. t. in 6. ubi plura in hac materia per Alexandrum IV. constituta sunt. Primò enim statuitur, quòd privilegium illud non extendatur ad decimas Novalium, quae tempore impetrati privilegii non fuerunt ab impetrantibus possessae, sed ab alijs, nisi de his fiat mentio.

Secundò, quòd se non extendat ad decimas Novalium nisi in illis locis, in quibus habebant jus ad decimas veteres; tertio, quòd, si in illis locis, in quibus impetrantes privilegium, habent jus veterum decimarum, nascantur novalia, ex his vi privilegii non habeant jus accipiendi novales decimas alià portione, quàm qua recipiunt veteres, nimirum ita, ut habeant ex novalibus tantum tertiam, quar-

tam, vel dimidiam, si ex veteribus habuerunt talem solum portionem; ita *c. statutum*, in princip.

2603 *Quartò*, ut, si in dictis locis habebant *totas decimas veteres*, privilegium non intelligatur pariter *ad totas novales*; sed tantum ad medietatem, & non ultra, ut habetur *ibid.* §. *Statuimus*; excipit tamen Pontifex ab hoc statuto & declaratione Ordines Cisterciensium, & Carthusiensium. *Quintò*, ne liceat Religiosis etiam exemptis decimas à Laicis detentas, iisdemque infendatas, de manibus ipsorum laicorum acquirere, aut accipere sine Episcoporum consensu; habetur §. *Sanè*; ubi tamen nota, hoc non intelligi de aliis decimis, quam quæ ante Concilium Lateranense laicis in feudum perpetuò fuerunt concessæ; & quidem illis, quas laici iuste possidebant, nimirum in feudum ab Ecclesia acceptum, quale supponitur omne illud, quod est antiquius Concilio Lateranensi, de quo V. Suarez *cit. l. 1. de decimis. c. 26.* de iniuste possessis constabit in seq.

Quintò, ut Episcopi ad requisitionem Rectorum parochialium Ecclesiarum, super decimis, quas Religiosi habent, quæque aliàs ad ipsas spectarunt Ecclesias (nisi de rebus exemptis agatur) exhibeant iustitiæ complementum.

Sextò, ut iidem Regulares exempti de possessionibus acquisitis hactenus, & amodò acquirendis decimas integrè solvant illis Ecclesiis, quibus eadem possessiones prius fuerunt decimales, nisi super hoc speciali jure ac privilegio sint muniti.

Septimò, ne, si in aliquibus Parochiis omnes majores decimas sive partem illarum acquirunt de manibus laicorum, possint pro eadem, vel simili portione petere, vel percipere decimas Novalium, quæ de novo fiunt, nisi rationabilis causa subsit.

2604 *Quæstio est* 5. an, qui in aliquo loco præscripsit decimas prædiales, eo ipso etiam præscripserit decimas Novalium, postea enatarum? *R.* quòd non, nisi ostendat ex rationabili causa illas etiam ad se pertinere; habetur ex dict. & constat ex *c. Cum contigat. 29. h. t.* ubi Pontifex rescribit, cum perceptio decimarum ad Ecclesias parochiales de jure communi

pertineat, decimas Novalium, quæ fiunt in Parochiis earundem, ad ipsos procul dubio pertinere, nisi ab his, qui aliàs percipiunt decimas, rationabilis causa ostendatur, per quam appareat Novalium decimas ad eos pertinere; sic Rebuffus de decimis *q. 14. num. 3.* Suarez *tom. 1. l. 1. c. 21. num. 4.* & alii; quo etiam habetur, quòd Clericus præscribere possit decimas in aliena parochia, ut ex hoc textu tradit Covarr. *l. 1. variar. c. 17. num. 7.* Suarez *cit. c. 30.* hinc etiam consuetudine legitima induci potest, ut decima uni Ecclesiæ debita, alteri solvatur.

Quæstio est 6. an, si prædium, vel fundus obligatus ad decimas convertatur, g. ex prato in agrum, ex hoc teneatur eidem solvere decimas prædiales, cui prius solvere debebat ex illo? *R.* quòd sic, ex *c. Commissum. 4. h. t.* Nam, cum Monachi de Bossè Ecclesiæ parochiali decimas integrè non persolverent, mandavit Pontifex eos ad decimas de terris cultis; ubi olim domus constructa fuerunt, præfata Ecclesiæ (sicut, priusquam in ea Parochia morarentur, solebant persolvi) integrè persolvendas compelli. Porro etiam iussit de piscuis, ex quibus olim decimæ persolvebantur, nunc ad frugum fertilitatem translatis, decimas absque diminutione persolvi.

Ex hoc deducitur, quòd decima solvatur etiam ab habente privilegium novalium de agro nuper ad culturam redacto, ex quo aliquid non modicum antea percipiebatur; sic Rebuffus de decimis *q. 6. num. 4. & 35. Moneta, cod. tract. c. 4. num. 51.* Azor *instit. moral. part. 1. l. 6. c. 24. q. 10.* ubi etiam docet mutari quidem posse faciem agri absque consensu Ecclesiæ, dummodò sine ejus præjudicio. Hinc etiam sequitur, quòd, si domus constituitur in agro, qui erat alteri decimalis, colonum teneri ad decimam de domo, vel eam saltem, quam prius tenebatur de agro; sic Rebuffus *cit. q. 8. num. 21. & alii*; quia non debet prædicare juri quæsito alteri.

Quæstio. 7. est, quid dicendum in casu, quo fundus, qui erat *ager*, conversus est in *vineam*, si per consuetudinem inductum sit, ut decimæ ex vineis debeantur Ecclesiæ A; ex agris, Ecclesiæ B.

an

an in hoc casu Ecclesia B. amittat jus decimæ, cum fundus illi antehac obligatus defierit esse *ager*? videtur enim affirmandum, quia Ecclesia A. habet jus decimarum *ex vineis omnibus* in tali loco. Sed dicendum in hoc casu decimas ex vinea, facta ex agro, deberi priori Ecclesie; tametsi enim qualitas fundi mutata sit; substantia tamen eius eadem est; & onus decimarum incumbit fructibus ex tali fundo, neque per hoc derogatur juri Ecclesie, *per consuetudinem* quæsito ad decimas *ex vinea*; nam illa consuetudo non plus tribuit, quam per illam possederit; hanc autem novam vineam ante non possedit; ergo; sic *gloss.* in c. *Auditis*. 15. de *prescript.* V. *interruptionem*, & Abbas in c. *Cum intra*. 30. *h. t. num.* 3. aliud est, si quis habeat tale jus ex transactione juxta c. 3. *h. t.* vel privilegio, generatim, ac indefinitè concessio percipiendi decimas *ex vineis*, quia tunc generaliter datur jus decimarum ex vineis in tali loco etiam futuris juxta c. *quia circa*. 22. de *privileg.*

Cum enim Archiepiscopus Londonensis, Sedis Apostolicæ Legatus, ex Innocentio III. quæsiisset, utrum Monachi omnium sanctorum privilegium, prædecessoris sui, super Episcopalibus decimis retinendis indultum, extendere valeant ad possessiones acquisitas, & postmodum acquirendas? respondit Innocentius, quod si decimarum illarum remissio facta extitit *secundum canonicas sanctiones*; prædecessor ejus indefinitè decimas Episcopales monasterio remittendo (cum nihil exceperit, & potuerit exceperisse, ac in beneficiis plenissima sit interpretatio adhibenda, nec debeat una eademque substantia diverso jure censerit) intellexisse videatur, non solum de decimis possessionum illius temporis, sed futuri, de quo plura V. lib. 5.

S. 4.

A quo solvi debeant decime?

2607 **R**egula generalis est, omnes Christi fideles, seu baptizatos, qui in spiritualibus subiecti sunt alicui Parocho, seu Sacerdoti proprio, & à quo Sacramenta re-

cipere debent, per se, & ex debito personali obligari, ad decimas solvendas, nisi legitimo aliquo titulo, seu jure sint exempti, *S. Thom.* 2. 2. q. 87. a. 1. & 4. Suarez *cit. tom.* 1. l. 1. c. 16. & Canonistæ communiter; & constat ex c. *Transmissa*, c. *à nobis*. 24. *h. t.* ibi: *cum igitur quilibet decimas solvere teneatur nisi à præstatione ipsarum specialiter sit exemptus*; sic Innocentius III. in *cit.* c. 24. Dupliciter autem nasci potest hæc obligatio. 1. ratione personæ, quæ subiecta est alicui Ecclesie, vel Parocho, quatenus in spiritualibus ejus pastoralis cura subjicitur; 2. ratione rei, intra fines talis Ecclesie, seu Parochie existentis.

In particulari autem etiam Clerici, & 2608 personæ Ecclesiasticae per accidens obligari possunt ad decimas reales, nimirum ratione rei, quæ, antequam ad eas perveniret, subiecta erat oneri decimarum; quia res transit cum onere; 2. si possideant bona, vel prædia titulo laico, vel temporali; non autem personales, nisi ipsi in aliqua Ecclesia parochiali recipient Sacramenta, & alia spiritualia. Utrumque colligitur ex c. *Novum*. 2. *h. t.* ibi: *novum genus exactionis est, ut Clerici à Clericis decimas exigant; cum nusquam in lege Domini hoc legamus; non enim Levitæ à Levitis decimas accepisse leguntur. Illi profecto Clerici, qui à Clericis spiritualium ministeriorum labores accipiunt, decimas eis debent*; ubi nota, primam partem loqui de decimis realibus, ex prædiis, quæ habent *ut Clerici*, nimirum spirituali titulo sui beneficii; secundam de personalibus, ut constat ex verbis finalibus dicti c. 2. hæc dicta sint de personis Ecclesiasticis, non Regularibus.

Qualiter autem Regulares teneantur ad 2609 solvendas decimas, constat ex dict. à *num.* 2599. nam in hoc quoad decimas reales idem dicendum est, quod de aliis, secluso speciali privilegio exemptionis, aut alio titulo liberante ab hoc onere, ut ex præmissis colligi potest. Quoniam autem in multis, onus solvendi decimas est ex determinatione juris Ecclesiastici; in illis dispensare quidem potest summus Pontifex, concedendo ex iustis causis exemptionem; non autem Papæ inferior, *jure sub*

Ffff 3